

Årsberetning

2008

Dansk Videnscenter for Ordblindhed

Årsberetning 2008

Forsideillustration: Læsemakkerlogo, Nina Beier

© Dansk Videnscenter for Ordblindhed, 2008

Redaktion: Birgit Dilling Jandorf

Redaktionen afsluttet: 6. marts 2009

Årsberetningen kan købes for 75 kr. (ekskl. forsendelse) hos:

Dansk Videnscenter for Ordblindhed,

Kongevejen 256

2830 Virum

Tlf.: 45 11 41 81, E-post: dvo@dvo.dk

Årsberetningen kan også læses på videnscentrets hjemmeside: www.dvo.dk

1.oplag, 1.udgave 2009

Forord

DVO er til for fagfolk. Vores hovedopgave er at være med til at skabe overblik over ordblindeområdet i Danmark, understøtte og styrke den lokale indsats, så ordblinde børn, unge og voksne får de bedste muligheder. Denne årsberetning giver et indblik i, hvor langt vi er kommet med at skabe dette overblik

2008 har været præget af rekonstruering af netværk på både børne-, og voksenområdet. Vi er overbeviste om, at disse faglige netværk fremadrettet kan løfte og kvalificere indsatsen på ordblindeområdet. For det kan blive endnu bedre, især set i lyset af at 2008 også bød på retssager på ordblindeområdet. Det kan vi ikke være bekendt.

Videns- og Specialrådgivningsorganisationen VISO i Odense er begyndt at røre på sig i forhold til vidensfunktionen, som videnscentrene på handicapområdet er en del af. Det er blevet til jævnlige møder med de andre videnscenterledere om vidensbegreb, resultatkontrakt og organisationsudvikling i VISO. Vi deltager gerne og aktivt, for vi mener, at vi har noget væsentligt at bidrage med.

DVO har været optaget af mange projekter på både børne-, unge- og voksenområdet. Årsberetningen rummer en status på projekt læsemakker og dens afledte konsekvenser i form af flere projekter. Vi beskriver, hvor langt vi er kommet med projektet "Unge ordblinde skriver løs med it" på landets ordblindeefterskoler og omtaler vores engagement i "Veje Videre" - et uddannelsesprojekt for de svageste unge med læsevanskeligheder. Endelig kan vi fortælle om vores stort anlagte informationskampagne, der løber frem til 2010.

Jeg vil gerne takke mine medarbejdere i videnscentret. Med stort fagligt engagement og overskud kaster de sig over udvikling, formidling og rådgivning, og de sætter sig hurtigt ind i nye stofområder. De har stærke kompetencer inden for ledelse af projekter, pleje af netværk og formidling.

Bestyrelsen og alle vores samarbejdspartnere skal have stor tak for gode faglige input og deres medvirken til at kvalificere arbejdet i videnscentret.

Vi håber, at vi fortsat kan være med til at hjælpe børn, unge og voksne med store læsevanskeligheder.

Birgit Dilling Jandorf

Virum den 6. marts 2009

Indhold

Forord	3
1. del: Præsentation af Dansk Videnscenter for Ordblindhed	6
En mission.....	6
Formål	6
Organisation.....	6
Bestyrelse	7
Personale	7
2. del: Indsamling og udvikling	8
Informationskampagne om ordblindhed	8
Anbefaling til en tværfaglig afdækning af massive læse- og stavevanskeligheder i skolen .	9
Læsemakker	9
Læselyst i Læsemakker	9
Pædagogisk vejledning til ordblindeundervisning for voksne	10
Veje videre - et uddannelsesprojekt for unge ordblinde	10
Unge ordblinde skriver løs med it	10
3. del: Formidling og rådgivning	11
Formidling.....	11
HELP	12
Ordblindhed - en håndbog til forældre	12
Tværsektoriel national konference Ord09 - om læsevanskeligheder	12
Dialogbaseret kampagne	13
Opdatering af www.dvo.dk	13
Kurser, konferencer og oplæg	13
Efteruddannelse om ordblindhed i Region Sjælland, CFU Vordingborg	14
Konferencer	14
Publikationer	15

Rådgivning.....	16
Den faglige rådgivnings TOP-FEM.....	18
3. del: Netværksaktiviteter.....	18
Netværk for tidlig indsats.....	18
Netværket på børneområdet.....	19
Netværket på voksenområdet.....	19
Netværk med ordblinddefterskolerne.....	19
Studietur.....	19
Vidensforum.....	20
5. del: Handlingsplan for 2009.....	20
Nye projekter.....	20
Systematisk erfaringsindsamling vedrørende VAKS-materialet.....	20
Bevilling af hjælpemidler til unge og voksne med dysleksi.....	20
Rundbordssamtaler om ordblindhed og it.....	20
Netværk om engelsk for ordblinde.....	20
Læsemakker, fase 3.....	21
Formidling.....	21
Kurser og konferencer.....	21
Publikationer.....	21
Bilag.....	22

1. del: Præsentation af Dansk Videnscenter for Ordblindhed

En mission

DVO arbejder for at fremme og understøtte vidensfunktioner om dysleksi i kommuner, såvel som i regionale og private tilbud til gavn for børn, unge og voksne med dysleksi. Denne mission har vi dagligt for øje ved at arbejde med følgende faste aktiviteter: indsamle viden, initiere og udvikle projekter, formidle og rådgive, indgå i netværk og partnerskaber, arbejde tværfagligt og tværsektorielt.

Formål

Dansk Videnscenter for Ordblindhed skal som nationalt videnscenter bidrage til, at børn, unge og voksne med ordblindhed (dysleksi) får den nødvendige hjælp til at imødegå deres funktionsnedsættelse. Dansk Videnscenter for Ordblindhed skal bidrage med viden til løsning af formidlings- og udviklingsopgaver i lokalsamfundet, og i samarbejde med lokale parter at støtte regional og national udvikling og omstilling, samt at bidrage med viden og erfaringer til Velfærds- og Undervisningsministeriet. Centret skal beskæftige sig med tilvejebringelse, bearbejdning og formidling af viden om ordblindhed (dysleksi), dvs. alvorlige og langvarige vanskeligheder med tilegnelse af læsning og skrivning beroende på afkodningsvanskeligheder. Centret skal etablere forbindelse til relevante brugergrupper, institutioner, organisationer og enkeltpersoner på området, herunder opbygge relevante netværk.

Organisation

Dansk Videnscenter for Ordblindhed er en landsdækkende, selvejende institution under Velfærdsministeriet. 1. januar 2007 blev videnscentret en del af Videns- og Specialrådgivningsorganisationen VISO i Odense. I forbindelse med overgangen til staten blev videnscentret forpligtet til at indgå en resultatkontrakt med VISO (en central videns- og specialrådgivningsenhed) i Velfærdsministeriet, hvorfra vi opnår den årlige grundbevilling på ca. 2 mio. kroner. Vores resultatkontrakt for 2008 kan læses på www.dvo.dk. Vi kan i samarbejde med andre påtage os relevante opgaver inden for rammerne af grundbevillingen, men vi er nødsaget til at søge midler udover grundbevillingen til at iværksætte projekter af betydning for udviklingen inden for ordblindeområdet. Videnscentret bor indtil videre sammen med fire andre videnscentre på handicapområdet på Kongevejen 256 i Virum.

Bestyrelse

Vores bestyrelse er sammensat, så den dækker mange af videnscentrets naturlige berøringsflader og målgrupper i forhold til opgaven: forskning, handicaporganisation, undervisning (børn + voksne), efteruddannelse og opkvalificering. Bestyrelsen består af:

- Professor dr. phil. Carsten Elbro (formand), Center for Læseforskning, KUA
- Psykolog Susanne Wogensen, VISO, Servicestyrelsen
- Uddannelseskonsulent Kirsten Habekost, VUC Vestegnen
- Erik K. Rasmussen som repræsentant for Ordblinde/ Dysleksiforeningen i Danmark
- Skoleleder Karl-Åge Andreasen, Ordblindeinstituttet (næstformand), Ballerup kommune
- Centerleder Klara Korsgaard som repræsentant for UC'ernes Rektorkollegium
- Konsulent Morten Bruun, Undervisningsministeriet
- Centerleder Birgit Dilling Jandorf

Der har været to møder i bestyrelsen i 2008. Det første møde drejede sig om videnscentrets årsrapport for 2007 og en handlingsplan for 2008. Det andet møde formede sig som et bestyrelsesseminar, hvor målet var at udforske de forskellige perspektiver og resurser i forhold til ordblindeområdet og diskutere videnscentrets fremadrettede virke som et nationalt videnscenter. Nøgleordene for seminaret var synlighed og autoritet.

Personale

Teamet i DVO har i 2008 bestået af Stine Weiersøe Villadsen, Julie Kock Clausen, Mia Finnemann Schultz og Birgit Dilling Jandorf. I slutningen af november besluttede Stine sig for at søge en fast stilling som medarbejder i Videnscenter for Hørehandicap og fik jobbet med ansættelse 1. januar 2009.

Udover de faste medarbejdere har vi ansat Ida Hein ca. 1 dag om ugen til at tage sig af lønforhold, regnskab, fakturering, bogholderi og budget på grundbevilling og forskellige projektbudgetter.

I videnshuset deles vi også om Frans Storr-Hansen, der er it-konsulent. Han kontrollerer og opdaterer vores systemadministration (netværk, servere, pc'ere, printere og scannere) og er ansvarlig for brugersupport på vores journaliseringssystem (Ciriuvims).

2. del: Indsamling og udvikling

Et mål for vores indsats i 2008 var udvikling og understøttelse af professionsudviklingen på ordblindområdet i Danmark. Videnscenterets hensigt var at udvikle funktionelle værktøjer til brug for praksis og få et mere detaljeret kendskab til de resursepersoner, erfaringer og den bedste praksis, der findes i Danmark.

Informationskampagne om ordblindhed

Vi igangsatte i 2007 en informationskampagne om ordblindhed rettet mod landets 98 nye kommuner. Kampagnen er tredelt og afsluttes først i 2009. Første del af kampagnen omfattede mappen "Værd at vide om Ordblindhed", der består af en rapport og tilhørende afgrænsningsmateriale til identifikation af elever med ordblindhed i 3. klasse. I mappen findes hæftet "Ordblind Inklusion", der er videnscenterets konkrete bud på, hvordan en skole kan arbejde med en flerstrengt indsats med særligt henblik på elever med ordblindhed. Mappen indeholder også en plakat om videnscenteret. Mappen blev udsendt til alle landets skoler og PPR-kontorer i slutningen af 2007 og i begyndelsen af 2008.

Anden del af informationskampagnen er en dialogbaseret kampagne, der synliggør resursepersoner, erfaringer og den bedste praksis i de fem regioner. Formålet med denne del af kampagnen er, at den viden, som allerede er til stede, bliver synlig, styrker faglige relationer, peger på nye relevante resurser / resursepersoner/ fagområder og diskutere problemstillinger på området.

Tredje del af informationskampagnen er den tværsektorielle nationale konference "Ord 09", som løber af stabelen 19.-20. august 2009 i København (læs mere side 12).

Informationskampagnen er bl.a. støttet af Undervisningsministeriet. Læs mere om DVO's informationskampagne i [Nyt om Ordblindhed 58](#) (<http://www.dvo.dk/index.php?id=365#c843>).

Anbefaling til en tværfaglig afdækning af massive læse- og stavevanskeligheder i skolen

Projektet begyndte for to år siden, og det blev afsluttet kort før sommerferien i 2008. Der er udarbejdet et materiale i form af en plakat med titlen "Anbefaling til en tværfaglig afdækning af massive læse- og stavevanskeligheder i skolen". Plakaten er et resultat af et projektsamarbejde mellem Landsforeningen af Læsekonsulenter, Foreningen af Tale-hørelærere i Folkeskolen, Pædagogiske Psykologers Forening og DVO. Alle parter har hver især bidraget med en række anbefalinger, ligesom DVO har bidraget til de specifikke områder, der har særlig relevans, når det gælder ordblindhed. Plakaten blev i august 2008 udsendt til alle landets PPR-kontorer, og foreningerne har spredt kendskab til materialet via deres faglige fora hen over efteråret. Trykningen af materialet er støttet af Undervisningsministeriet.

Læsemakker

Projekt Læsemakker er i sin første udgave afsluttet, og evalueringsrapporten er publiceret på videnscentrets hjemmeside. Projektet har på mange måder været vellykket på alle de syv deltagende skoler, og det blev bl.a. nomineret til Årets Læseinitiativpris.

Vi har opnået indsigt i en relativt ny faggruppe i læseundervisningen, nemlig læsevejledernes arbejdsområde og kompetencer, og vi har indhentet væsentlige erfaringer med makkerpar som metode for en styrket læseindsats – både hvad angår elevernes kompetencer og skolernes holdning til denne arbejdsform.

Læsemakkermanualen, der er blevet oversat fra amerikansk og bearbejdet til danske forhold, samt en film om læsemakkermetoden er lagt frit tilgængeligt på www.dvo.dk. Filmen er sendt til læsekonsulenterne i alle kommuner på initiativ fra Antvorskov Skole, hvor filmen er optaget..

Projektet er støttet af Danske Banks Litteraturprismidler.

Læselyst i Læsemakker

En af de mest iøjnefaldende erfaringer fra projekt Læsemakker er, at de ældre makkere (elever på 5.-6. klassetrin) blev langt mere motiverede for læsning, end vi havde forventet. De gik frem på læsetest, og en del af dem gav udtryk for stor motivation for mere (fri-) læsning. I samarbejde med læsevejlederne blev dette udvalgt som næste skridt i udviklingen af Læsemakker. Derfor har DVO søgt Læselyst-puljen om midler til, at de ældre makkere selv er med til at etablere et "Læsemakkerbibliotek" på de syv skoler, der deltog i Læsemakker-projektet. De syv skoler vil gerne afholde et nyt læsemakkerforløb, og denne gang udbygges forløbet med et "frilæsningsforløb" for de store elever. Samarbejdet er baseret på en

elektronisk konference, hvor DVO styrer erfaringsindsamlingen, og Danske Banks Litteraturmidler støtter det nye tiltag med mødefaciliteter, midler til en et bog-relateret arrangement på skolerne mm. Samarbejdet varer hele skoleåret 08/09.

Pædagogisk vejledning til ordblindeundervisning for voksne

Vi har været ansvarlig for at udarbejde en pædagogisk vejledning til undervisning af voksne ordblinde for Undervisningsministeriet. Vejledningen rummer bidrag fra en række undervisere og konsulenter, der beskriver, hvordan en læsepædagogisk udredning og undervisning af voksne med ordblindhed kan fremmes, og hvordan der kan ske en hensigtsmæssig samordning med anden uddannelsesmæssig eller arbejdsmæssig indsats, således at ordblindeundervisning kan ydes mest hensigtsmæssig. Ligeledes indeholder vejledningen afsnit om afdækning af behov for it-støtte samt kompenserende it. Der er tale om en meget praktisk orienteret vejledning, der rummer afsnit om relevante undervisningselementer i ordblindeundervisningen. Vejledningen blev overleveret til UVM i februar 2008. DVO afventer stadig en endelig godkendelse.

Veje videre - et uddannelsesprojekt for unge ordblinde

DVO bidrager med konsulentbistand i Projekt Veje Videre, som er forankret ved VUC Hvidovre-Amager. Projektet startede i 2007 og løber til udgangen af 2013. Projektets formål er at skabe optimale betingelser for, at unge mennesker med ordblindhed kan tilegne sig basale kundskaber og samtidig modtage målrettet erhvervs- og uddannelsesvejledning. De deltagende unge modtager undervisning, der er særligt tilrettelagt og er massivt støttet af kompenserende it.

DVO er ansvarlig for afholdelse af supervisionsmøder for de involverede undervisere. Møderne rummer faglige drøftelser om tilrettelæggelse af undervisning for ordblinde, sammensatte sproglige vanskeligheder og emner, der relaterer sig til ordblindhed. Arbejdet ved supervisionsmøderne har været caseorienteret.

Ligeledes er DVO ansvarlig for den faglige supervision af projektets tilknyttede vejledere. Projektets første del er nu blevet evalueret, og der foreligger nu en midtvejsrapport. Projekt Veje Videre er nomineret til Årets Læseinitiativpris. Læs mere om [Veje Videre](#).

(<http://www.regionh.dk/menu/regionalUdvikling/Uddannelse+og+besk%C3%A6ftigelse/Udviklingsmidler/Uddannelsesprojekter/Veje+videre.htm>)

Unge ordblinde skriver løs med it

Danmarks ordblindeefterskoler, post.doc. Holger Juul, Center for Læseforskning ved Københavns Universitet, Hjælpemiddelinstittet i Århus og DVO har i efteråret

2007 igangsat et større projekt om efterskoleelevers stavning i relation til brug af et konkret it-hjælpemiddel, nemlig ordforslagsprogrammet CD-ORD. Samtidig undersøger vi de unge ordblindes faglige selvforståelse i faget dansk i relation til brugen af hjælpemidler. Projektet løbet frem til august 2009. Projektet involverer 11 af landets 22 ordblindeefterskoler. Fra skolerne deltager ca. 55 lærere og 500 elever som er delt i to grupper – en eksperiment- og en kontrolgruppe.

Formålet med projektet er for det første at få nøje indsigt i den hjælp som it-hjælpemidlet giver brugeren. Med en viden om programmets umiddelbare effekt har vi i projektet efterfølgende udviklet og udformet et undervisningsmateriale, som støtter op om og optimerer brugen af ordforslagsprogrammet. Effekten af dette undervisningsmateriale måles med en træningsundersøgelse i efteråret 2008. Til præ- og posttest er der i samarbejde mellem post doc. Holger Juul, it-konsulent Ulrik Kofod samt DVO udviklet en netbaseret testapplikation. Holger Juul vil i foråret 2009 være engageret i databehandlingen.

For det andet er formålet at få en klar viden om betydningen af it i forhold til unge ordblindes faglige selvforståelse. Denne viden indsamles ved hjælp af et spørgeskema.

Et tredje formål med projektet har været at øge efterskolelærernes viden om det danske skriftsprog samt ordforslagsprogrammet CD-ORD. Eksperimentgruppens lærere har i foråret deltaget i tre kursusdage.

DVO har ansvaret for projektledeisen, udvikling af undervisningsmaterialet, oversættelse af det engelske spørgeskema, undervisning af lærere samt formidlingen af projektet.

Projektet er støttet af Danske Banks Litteraturprismidler, Efterskoleforeningens pædagogiske udviklingsmidler, Undervisningsministeriets Tips- og Lottomidler, Harboefonden, Familien Hede Nielsens Fond, Skandinavisk Tobakskompagnis Gavefond og en privat bidragsyder. Læs mere om [Unge Ordblinde](http://www.dvo.dk/index.php?id=287) (<http://www.dvo.dk/index.php?id=287>).

3. del: Formidling og rådgivning

Formidling

Et andet effektmål for vores arbejde i 2008 var, at ordblindeområdet bruger, kender og efterspørger viden hos os.

HELP

DVO har igangsat et projektsamarbejde med Hovedstadens Ordblindeskole og Københavns VUC om at få oversat og bearbejdet det svenske materiale HELP til dansk. HELP er et materiale, der er særligt udviklet til engelskundervisning for ordblinde. DVO har støttet oversættelsen og har nu overladt det videre arbejde med materialet til samarbejdspartnerne. Der bliver tale om en lærervejledning i bogform samt et omfattende øvelsesmateriale på et antal cd-rommer, og materialet blev udgivet på Special-Pædagogisk Forlag i slutningen af 2008. Læs mere om materialet på [Special-Pædagogisk Forlag](http://www.spf-herning.dk/product.asp?product=2693) (<http://www.spf-herning.dk/product.asp?product=2693>).

Ordblindhed - en håndbog til forældre

Ordblindeinstituttets leder Karl-Åge Andreasen og Birgit Dilling Jandorf har sammen med en række medlæsere udarbejdet en ny udgave af vejledningen om ordblindhed. Håndbogen er primært målrettet forældre til ordblinde børn, eller forældre som er bekymrede for deres børns læseudvikling. Materialet til håndbogen er skabt på baggrund af et langvarigt bekendtskab med rådgivning af forældre og fagfolk om ordblindhed, og forhåbentlig får læserne bedre redskaber til at hjælpe børn med ordblindhed. Håndbogen udkom i slutningen af 2008. Læs mere på [Special-Pædagogisk Forlag](http://www.spf-herning.dk/product.asp?product=2689) (<http://www.spf-herning.dk/product.asp?product=2689>).

Tværsæktoriel national konference Ord09 - om læsevanskeligheder

Ord09 - om læsevanskeligheder er en ny stor tværsæktoriel konference, der er under planlægning og forberedelse. DVO påtager sig den faglige koordination af konferencen, Uddannelsesforbundet påtager sig alt arbejde med tilmelding og registrering, derudover består konferencens organisationskomite af følgende foreninger og institutioner: 3F, Nationalt Videncenter for Læsning, Hovedstadens Ordblindeskole, Efterskolernes Netværksbestyrelse, Ordblindeinstituttet, Ordblinde/Dysleksiforeningen, Hjælpemiddelinstittet og UVM.

Konferencen afholdes den 19. - 20. august 2009 i København med deltagelse af internationale og nationale oplægsholdere. Konferencens hjemmeside www.ord09.dk blev lanceret i begyndelsen af januar 2009, hvor man kan læse om det intensive program og tilmelde sig konferencen. Undervisningsministeriet, 3F og Flemming Østergaard støtter konferencen, og der er søgt andre fonde om dækning af de sidste poster i budgettet. Vi håber, at konferencen tiltrækker rigtig mange deltagere.

Dialogbaseret kampagne

DVO har søgt og fået midler fra Undervisningsministeriet til afholdelse af otte lokale arrangementer, der udgør den dialogbaserede del af informationskampagnen. Vi ønskede at planlægge arrangementerne i samarbejde med det tidligere amtsnetværk på børneområdet. Den 25. oktober 2008 afholdtes første arrangement på et butikstov i indkøbscenteret Slotsarkaderne i Hillerød. Der er endvidere planlagt og fastsat datoer for møder i Sønderjylland, Nordjylland og Sjælland, mens fire andre arrangementer ikke er fastlagt endnu. DVO tager fornyet initiativ til at identificere lokale partnere for de sidste arrangementer, så de forventes at kunne afholdes i løbet af 2009.

Opdatering af www.dvo.dk

DVO's hjemmeside har længe levet et dynamisk liv, hvor en mængde information er blevet offentliggjort. Men med tiden er der også hele områder, der trænger til en faglig opdatering, og andre områder har udviklet sig til at omfatte andre perspektiver i dag end for blot få år siden. Derfor er vi i gang med at luge ud i informationerne på hjemmesiden, og på sigt er det vores intention, at hele hjemmesidestrukturen også skal forbedres. Vi vil gerne give et levende billede af videnscentret, så brugere på nettet ved mere om, hvem vi er, og hvad vi kan tilbyde. Vi vil også gerne nemt og hurtigt henvise brugere af hjemmesiden til andre, relevante hjemmesider, og vi vil ikke mindst også stadig være en kanal til dokumenteret, saglig viden om ordblindhed.

Kurser, konferencer og oplæg

Vi afholder en del kurser generelt om ordblindhed og mere specifikt om fx afdækning af ordblindhed, jf. afgrænsningsmaterialet. Vi bliver også bestilt til at afholde oplæg på videregående uddannelser og efteruddannelseskurser. Vi har ikke vores eget kursuskatalog, men tilpasser vores kurser til det faktiske behov. Vi har pt. ikke flere ledige datoer før efteråret 2009.

Videnscentret har afholdt 17 kurser i 2008 - hvoraf flere er indlæg på seminarier og Centre for Undervisningsmidler. Et enkelt oplæg på Audiologopædi-uddannelsen på Københavns Universitet. Emnerne har handlet om DVO, dysleksi, afdækning, inklusion og projekt læsemakker.

Størstedelen af kursisterne er specialundervisningslærere (folkeskole- og voksenundervisning) og ansatte i PPR- rådgivninger.

Tabel 1 viser den geografiske fordeling af kurserne.

Kursernes geografiske placering	Antal kurser
Region Nordjylland	0
Region Midtjylland	4
Region Syddanmark	3
Region Sjælland	3
Region Hovedstaden	7

Tabel 1. Kursernes geografiske placering

Efteruddannelse om ordblindhed i Region Sjælland, CFU Vordingborg

I efteråret 2007 blev vi kontaktet af konsulent Maja Tjelum fra Center for Undervisningsmidler i Vordingborg. De ønskede, at videnscentret gav et bud på en efteruddannelse om dysleksi for speciallærere i regionen. Det skulle være et forløb for lærere, der ønskede at opkvalificere deres undervisningskompetence i forhold til elever med specifikke læse- og stavevanskeligheder.

Kurset blev tilrettelagt med det formål, at specialundervisningslærerne blev sikret en god faglig ballast for at kunne afdække, tilrettelægge, gennemføre og evaluere undervisning af elever med læse- og stavevanskeligheder.

Der tilmeldte sig 26 deltagere til kurset, der strakte sig over 28 timers undervisning. Indholdet drejede sig om en gennemgang af den nyeste viden om ordblindhed, afgrænsning og afdækning af ordblindhed og eksempler på målrettede undervisningsaktiviteter og metoder herunder særlige hjælpemidler og vurdering af undervisningsmaterialer. Kursisterne gav i evalueringen udtryk for en høj grad af tilfredshed.

Konferencer

Videnscentret har deltaget i følgende konferencer i 2008:

26.-29. marts afholdt British Dyslexia Association (BDA) konferencen *Making links – from theory to practice* i Harrogate, England

25. april afholdt lærernetværk for ordblindelærere i Københavnsområdet konference om undervisning af ordblinde voksne. Julie holdt oplæg om ”Problemstillinger i udredninger og en pædagogisk anvendelig fejlbeskrivelse på VUC Vestegnen”.

5. marts KVIS konference på Munkebjerg, Vejle med fokus på *It og læremidler*.

14.-16. august afholdt Svenska Dyslexiföreningen sin 5. kongres om dysleksi-pædagogik. *Bli vän med det skrivna ordet* i Stockholm. Birgit holdt oplæg om: *Elever med dysleksi i Danmark - identifikation, undervisning og kompensation*.

8. september afholdt Nationalt Videncenter for læsning den årlige konference: *Status for læsning 2008* i Den Sorte Diamant.

9. september afholdt Hjælpemiddelinstitutet *HIT-messe* på Hotel Nyborg Strand.

21. november Læsepædagogernes Munkebjergkonference. Mia holdt oplæg om *Projekt Læsemakker*.

26. november afholdt Hjælpemiddelinstitutet og Ordblindeforeningen konferencen *Teknologi til ordblinde i erhverv* på Comwell i Kolding.

Publikationer

Værd at vide om ordblindhed

Videnscentrets informationsmateriale er siden udsendelsen til alle landets skoler og PPR-kontorer yderligere udsendt i 425 eksemplarer.

Nyt om Ordblindhed

DVO har udgivet 6 elektroniske nyhedsbreve i 2008. Det er nyhedsbrev, der koncentrerer sig om formidling af forsknings- og praksisresultater inden for ordblindhed, altså den professionelle nyhedsopsporing og formidling. Vi forsøger at præsentere de vigtigste danske og udenlandske udviklingstendenser på dansk og relatere dem til danske forhold.

Nyhedsbrevet har pt. 2.781 læsere, der er tale om en stigning på 17 % i forhold til abonnementskaren i 2007, og det er vi naturligvis glade for.

Det første nyhedsbrev 55 orienterede om den sidste publikation om den vidtgående specialundervisning. En artikel fortalte om ”It-støttet undervisning i Skanderborg kommune”, og Carsten Elbros nye bog om læsevanskeligheder blev introduceret.

Nyhedsbrev 56 beskrev indtryk fra BDA's 7. konference og vi præsenterede den nye ”Læsemakkerfilm”.

I nyhedsbrev 57 orienterede vi om debatten om it, ordblindhed og inklusion. Et nyt norsk digitalt forlag så dagens lys. Vi orienterede om en ny bog om dysleksi og psykisk sundhed og spændende konferencer.

Nyhedsbrev 58 indeholdt en artikel, der argumenterede for åbenhed om ordblindhed, en anden artikel fokuserede på evaluering af undervisning. Plakaten til PPR og videnscentrets informationskampagne blev omtalt.

Nyhedsbrev 59 gav et indblik i videnscentrets arbejde, vi introducerede en ny hjemmeside om specialundervisning og orienterede om den e-mail, der er undervejs til alle landets kommuner om tilbud til ordblinde elever.

I årets sidste nyhedsbrev nr. 60 i 2008 fortalte vi om konferencen Ord09. Skoleleder Rie Nielsens tale ved HO's 60 års jubilæum blev gengivet, og en ny håndbog til forældre om ordblindhed blev præsenteret.

Rådgivning

Videnscentret har modtaget i alt 878 telefoniske og henvendelser via mails, der er tale om et mindre fald i forhold til 2007, hvor vi fik 904 henvendelser.

Henvendelserne kommer fra hele landet, og de drejer sig især om faglig rådgivning, bestillinger og henvisninger til andre videnshavere og generel formidling og rådgivning om ordblindhed til journalister. Henvendelserne kommer stadig primært fra fagfolk i kommunerne, men vi kan konstatere en vækst i antallet af henvendelser fra gruppen af forældre/pårørende og ordblinde, der ønsker svar på, hvordan ordblindhed identificeres og afdækkes, og hvem vi kan pege på, der varetager den opgave. Vi befinder os i grænselandet i forhold til sådan en opgave, for ofte sidder vi med fortvivlede mennesker i telefonen, der ønsker at kende deres rettigheder. Vi fortæller dem om deres forskellige muligheder, og vi opfordrer især forældre til et tæt samarbejde med fagpersoner og skoleleder på barnets skole. Derudover orienterer vi også om andre rådgivningstilbud i Danmark, der foretager egentlig sagsbehandling.

Gruppe	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995	1994
Fagpersoner	582	623	506	681	1067	923	961	1128	1158	1274	1238	1117	574	412	71
Pårørende	107	107	86	196	209	193	310	278	253	276	261	251	249	251	62
Ordblinde	60	42	41	55	51	53	66	87	79	101	58	86	164	80	18
Studerende	32	42	58	45	53	80	77	78	135	135	131	87	96	27	15
Andre	97	90	116	135	111	124	68	138	72	104	80	99	241	111	24
i alt	878	904	807	1112	1491	1373	1482	1709	1697	1890	1768	1640	1324	881	190

Tabel 2. Hvilke målgrupper kontakter videnscentret?

Tabel 2 viser, hvordan antallet af henvendelser fordeler sig på grupper henover årene. Igen ser vi den samme tendens som tidligere år, at videnscentret modtager flest henvendelser fra fagpersoner. Men gruppen af ordblinde er tilsyneladende i stigning.

Niveau	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997	1996
Stat	246	190	166	168	168	147	107	157	165	190	153	125	14
Region/Amt	16	20	69	134	192	191	200	273	259	330	232	165	32
Kommune	343	405	264	366	661	544	502	626	544	603	675	620	94

Tabel 3. Fagpersonernes fordeling med hensyn til administrativt niveau

Tabel 3 viser, at fagpersonerne fortrinsvis kommer fra det kommunale niveau. Over tid ses den samme fordeling mellem de tre administrative niveauer: det kommunale niveau - det regionale niveau - det statslige niveau. Undervisningen af ordblinde er decentraliseret i Danmark, så det undrer ikke, at der fortrinsvis kommer henvendelser fra det kommunale niveau.

Alle henvendelserne bliver kategoriseret under forskellige typer af opgaver (tabel 4). Da henvendelser kan indeholde flere forespørgsler på samme tid svarer antallet af typer opgaver ikke til antal henvendelser.

Typer af opgaver	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997	1996
Biblioteksopgaver (f.eks. litteratursøgninger)	30	21	49	53	68	111	137	171	203	221	246	206	87
Faglig rådgivning (f.eks. kendetegn ved ordblindhed)	290	309	259	462	583	446	625	719	788	661	655	546	474
Faktuelle oplysninger (f.eks. definitioner, forekomst)	49	64	59	52	75	54	45	93	82	101	89	77	32
Informationsmateriale (bestilling af publikationer)	304	206	233	428	715	802	711	944	883	1173	1231	773	342
Kurser/konferencer/oplæg (bestilling, tilmelding etc.)	58	60	111	82	205	112	98	152	171	202	237	165	120
Viderehenvisning (andre fagpersoner og videnshavere)	225	155	59	142	161	187	250	303	345	307	178	231	86
Andet (studiebesøg, projekter)	179	99	172	171	224	184	181	246	167	328	278	124	4
Ingen informationer givet	0	0	0	0	1	1	0	0	26	5	7	20	19

Tabel 4. Typer af opgaver

Henvendelserne drejer sig især om informationsmateriale, faglige spørgsmål og rådgivning og viderehenvisninger til lokale videnshavere eller sagsbehandlere.

Den faglige rådgivnings TOP-FEM

1. Diagnostik
2. Undervisning, metode og materiale
3. Hjælpemidler
4. Specialundervisningens organisation
5. Rettigheder

Tabel 5. Topscorer af faglig rådgivning

Topscoren i den faglige rådgivning drejer sig om diagnostik. Mange fagpersoner ønsker grundlæggende viden om, hvordan og hvornår elever med ordblindhed kan identificeres. Afgrænsningsprojektet har afstedkommet denne interesse.

Region	Antal henvendelser
Region Hovedstaden	128
Region Midtjylland	41
Region Nordjylland	11
Region Sjælland	28
Region Syddanmark	17

Tabel 6. Fordelingen af henvendelser

Tabel 6 viser, at videnscentret får henvendelser fra alle regioner i Danmark (tabel 5). Vi får efterhånden også nogle udenlandske henvendelser, som vi ikke har medtaget i tabellen.

3. del: Netværksaktiviteter

Netværk for tidlig indsats

Dette netværk udgøres af det tidligere TRAS-netværk, som nu er i en omstillingsfase. Vi kan med fornøjelse konstatere, at TRAS er modtaget og implementeret i høj grad på de enkelte institutioner. Vi forlader ikke TRAS, men vi ændrer fokus, så vores arbejde mere generelt vedrører indsatsen for småbørn med svage sproglige forudsætninger. Vi vil gerne arbejde med de mange systematiske erfaringer, som bl.a. spydspidsarbejdet med TRAS har givet i henhold til overgang mellem daginstitution og skole.

Netværket på børneområdet

Dette netværk er i en omstillingsfase efter kommunesammenlægningerne i 2007. Førhen bestod netværket af repræsentanter fra de amtslige tilbud til ordblinde børn, men nu er det kommunerne, som er hovedansvarlige for ordblindeundervisningen. Vi skal i den kommende tid udvide ganske betragteligt for at kunne opretholde en national profil, og i den forbindelse er DVO i gang med at identificere nøglepersoner i kommunernes indsats og i andre institutioners tilbud.

Netværket på voksenområdet

Det er et fagligt pædagogisk netværk for undervisere i ordblindeundervisningen for voksne. Det vil sige VUC'er og driftoverenskomstparter. Deltagerne er primært undervisere, men nogle institutioner sender en leder eller en ordblindekoordinator som netværksrepræsentant. Netværket afholder to årlige heldagsmøder i Center for Rehabilitering og Specialrådgivning på Rytterkasernen i Odense. Årets første møde er et statusmøde, hvor vi hører om, hvordan det går rundt omkring på institutionerne og hører om udvalgte projekter. Årets andet møde er et temamøde, hvor netværkets deltagere holder faglige oplæg om et bestemt emne. I 2008 er temamødets emne afdækning af ordblindhed og afdækning af behov for it-støtte.

Netværk med ordblindeefterskolerne

Netværksbestyrelsen består af repræsentanter fra Ordblindeefterskolerne, Hjælpemiddelinstitutet (HMI) og DVO. Ordblindeefterskolerne vælger på deres årsmøde fire forstandere, der repræsenterer skolerne, og i øjeblikket er det Kirsten Weile fra Vrigsted efterskole, Bent Jacobsen fra Gylling efterskole, Michael Poulsen fra Bork Havn efterskole og Lone Primdahl fra Farsø efterskole. Konsulent Erik Arendal repræsenterer HMI og Birgit Dilling Jandorf repræsenterer DVO.

Formålet er bl.a. at følge den teknologiske udvikling indenfor undervisning af unge ordblinde og koordinere udviklingsprojekter med ordblindeefterskolerne.

Netværksbestyrelsen følger naturligvis det aktuelle projekt "Unge ordblinde skriver løs med it (læs mere side 10). Netværket forsøger at sikre et godt informationsniveau til alle ordblindeefterskoler i Danmark og skabe debat, og det sker bl.a. gennem afholdelse af kurser for lærere. Indtil videre er der afholdt to velbesøgte konferencer på Gylling efterskole, og der bliver planlagt en konference der bl.a. skal formidle forskningsprojektet i 2010.

Studietur

DVO drog i oktober 2008 på en to-dages studietur til Sønderjylland. Målet var at få nærmere kendskab til gode lokalt forankrede udviklingsprojekter og at udveksle erfaringer med fagpersonerne i vores netværk. Den første dag deltog vi i VUC Sønderjyllands seminar for ordblindeambassadører i projektet Info-center for

ordblinde. Vi holdt et oplæg om DVO's virke. Se beskrivelse af VUC's projekt i Nyt om Ordblindhed nr. 58, september 2008. På anden-dagen besøgte vi Center for Hjælpemidler og Kommunikation i Aabenraa.

Vidensforum

Netværket består af ledere fra de andre videnscentre på handicapområdet og en repræsentant fra VISO. Dette forum mødes en gang i kvartalet for at drøfte resultatkontrakt, vidensbegreb, kompetence- og organisationsudvikling.

5. del: Handlingsplan for 2009

Nye projekter

Systematisk erfaringsindsamling vedrørende VAKS-materialet

Vi vil i 2009 indsamle systematiske erfaringer med implementering af VAKS i samarbejde med Sanne Lindekilde, læsekonsulent i Viborg Kommune.

Bevilling af hjælpemidler til unge og voksne med dysleksi

Videnscenteret oplever en udbredt mangel på viden om muligheder for anvendelse og bevilling af it-hjælpemidler til voksne med ordblindhed. Vi har derfor taget initiativ til et projektsamarbejde med Hovedstadens Ordblindeskole, Ordblinde/Dysleksiforeningen og Jobcenter København. Projektets mål er at frembringe en samlet information rettet dels mod fagpersoner dels mod unge og voksne ordblinde. Informationen skal vise vejen gennem "systemet".

Rundbordssamtaler om ordblindhed og it

DVO oplever i stigende grad interesse for emnet ordblindhed og it. Derfor planlægger vi en række rundbordssamtaler, der skal belyse emnet fra så mange forskellige vinkler som muligt. DVO vil opsamle og formidle essensen af rundbordssamtalerne i løbet af 2009.

Netværk om engelsk for ordblinde

På baggrund af projektsamarbejdet HELP og ønsker fra andre med faglig interesse i emnet engelsk for ordblinde, vil vi etablere et nyt netværk på området i 2009. Formålet med netværket er at indsamle systematisk viden om, hvordan undervisning i engelsk kan tilrettelægges for mennesker med ordblindhed.

Læsemakker, fase 3

Vi vil bearbejde og udvikle materiale til læsemakkeraktiviteter for de ældre makkere og for yngre makkere med afkodningsvanskeligheder. Projektet gennemføres bl.a. i samarbejde med Læseklinikken, som er fire audiologopædistuderende fra Københavns Universitet, og med den etablerede gruppe af læsevejledere og læsekonsulenter fra de andre læsemakkerprojekter. Projektet støttes af midler fra Danske Bank.

Formidling

Kurser og konferencer

I 2009 er der foreløbig aftalt 10 kurser på PPR, seminarier, University Colleges, Centre for Undervisningsmidler og Københavns Universitet. Årets store konferencer bliver Ord09, der finder sted den 19.-20. august 2009 (se side 8) og ”Ordblinde og it-konferencen”, der finder sted den 3. - 4. november 2009. Derudover planlægger vi at afholde temadage om dyskalkuli.

Publikationer

I 2009 skal vi levere en artikel om dysleksi i Danmark og om videnscentrets arbejde. Den faglige opdatering af vores hjemmeside bliver afsluttet i løbet af foråret 2009, så den nye version kan lanceres til august 2009.

Publikationer fra Dansk Videnscenter for Ordblindhed

Artikler og bøger

- Borstrøm, I. & Klint Petersen, D. (1996). Dansk læseprøve - afkodningstest til 2. klasse. Dansk Videnscenter for Ordblindhed & Special-pædagogisk forlag.
- Clausen, J. K. & Haven, D. (2005). Voksne Ordblinde – en antologi. Dansk Psykologisk Forlag.
- Elbro, C., Haven, D. & Jandorf, B.D. (1997). Gode og dårlige læsere efter 9. klasse. Første del af en efterundersøgelse. Psykologisk Pædagogisk Rådgivning, årg. 34, februar.
- Haven, Dorthe, Jandorf, Birgit D. & Nielsen, Helen (2004). Dyslexia in Denmark. I: International Book of Dyslexia. 2 ed. . John Wiley and Sons.
- Haven, D., Jandorf, B. D. (2002). Research in Dyslexia in Denmark. I: International Book of Dyslexia. 2 ed. . John Wiley and Sons.
- Haven, D. (2000). Planlægning, sortering og tilgængelighed er et "must"! I: AMU og handicap. Arbejdsmarkedsstyrelsen.
- Haven, D.(1999). Vejledning af unge og voksne med læsevanskeligheder. I: Læsning på tværs, nr. 2.
- Haven, D. (red.) (1999). Dispensationsvejledning – ordblindes muligheder for dispensation ved en række uddannelser. Dansk Videnscenter for Ordblindhed *.
- Haven, D. (2002). At være studerende og ordblind. I: Lindeløv, G. & Sommer, N.S. Håndbog for Handicappede Studerende og Kandidater. Handicappede Studerende og Kandidater, Københavns Universitet, Amager.
- Haven, D. (1999). Ordblind og under uddannelse. I Socialrådgiveren. nr. 1, 6. januar.
- Haven, D. (1998). Sociale konsekvenser af læsevanskeligheder – om behovet for øget opfølgning og vejledningsindsats over for unge med læsevanskeligheder. I Udvej (Fagblad for Kuratorernes Landsforening) nr. 3, nov.
- Haven, D. (1998). Gode og dårlige læsere efter 9. klasse. Anden del af en efterundersøgelse. Psykologisk Pædagogisk Rådgivning, årg. 35, november.
- Haven, D. (1996). Faglyt. I: Læsning og undervisningsmaterialer. Læsning i AMU. Temahæfte nr. 3, Arbejdsmarkedsstyrelsen.
- Haven, D. (1997). Nyt materiale til svage læsere i erhvervsrengøring. Arbejdsmarkedsstyrelsen.
- Jandorf, B. D. (1995). Dansk Videnscenter for Ordblindhed. I: Specialpædagogik, årg. 15, nr. 6.
- Jandorf, B. D. (1996). Evaluering og vision i Dansk Videnscenter for Ordblindhed. I: Specialpædagogik, årg. 16, nr. 5.
- Jandorf, B. D. (1996). Hvordan ved man, at en kursist er ordblind? I: Læsning og AMU. Læsning i AMU. Temahæfte nr. 1., Arbejdsmarkedsstyrelsen.
- Jandorf, B. D. (red) (1997). Ordblindhed - en vejledning til forældre. Special-pædagogisk forlag.
- Jandorf, B. D. & Haven, D. (1996): Læsefærdighed er også social praktik. I: Læsning og voksne. Læsning i AMU. Temahæfte nr. 2., Arbejdsmarkedsstyrelsen.
- Jandorf, B. D., Haven, D. & Nielsen, H. (1995). Når børn er ordblinde... Kronik i Berlingske Tidende, 14. oktober.
- Jandorf, B. D. (1999). Læsevanskeligheder og uddannelsespolitiske perspektiver. I Uddannelse nr. 2, Undervisningsministeriets Forlag.
- Jandorf, B. D. (1999). Undervisning af ordblinde - et pilotprojekt på Tårnbygårdsskolen 1997-1999. Københavns Amt og Dansk Videnscenter for Ordblindhed. *
- Jandorf, B. D. (2003). Derfor – en ordblindeportal! *Læsning på Tværs*, nr. 1, 5. årg.
- Jandorf, B. D., Haven, D. & Nielsen, H. (2000). Hjemmeside for Dansk Videnscenter for Ordblindhed: www.dvo.dk
- Jandorf, B. D. (2000). Luk ordene op - også for børn med læsevanskeligheder. Læserapport 34. Landsforeningen af Læsepædagoger. Oversættelse af Hatcher, Peter, J. (1994). An Integrated Approach to Encouraging the development of Phonological Awareness, reading and Writing. In Hulme & Snowling (red.). Reading Development and Dyslexia. Kap. 10.
- Jandorf, B. D., Nielsen, H. (2002). Brobygning i Kvalitet i specialpædagogisk bistand til småbørn. En artikelsamling. Forlaget Skolepsykologi.
- Jandorf, B. D. (2004). Ordblinde på efterskole. I Farsø Efterskoles jubilæumsskrift.

- Jandorf, B. D., Haven, D. & Nielsen, H. (2000). Videnscenterets Kursus- og foredragsprofil. Dansk Videnscenter for Ordblindhed.
- Nielsen, H. (1998). Et indianerfremstød for sprog og læsning. Skolestart nr. 7.
- Nielsen, H. (1998). Tidlig indsats og fonologisk opmærksomhed – for læsning og ordblindhed, En oversættelse af Benita Blachmans afslutningskapitel "Early Intervention and Phonological Awareness: A Cautionary Tale" i bogen "Foundations of Reading Acquisition and Dyslexia. Implications for Early Intervention.
- Nielsen, H. (1998). Sproglig udvikling og læsevanskeligheder. Læserapport 33. Landsforeningen af Læsepædagoger.
- Nielsen, H. (1995). Om sproglig opmærksomhed. I: Læsning - en antologi. KvaN - et tidsskrift for læreruddannelsen og folkeskolen.
- Nielsen, H. (1995). Tidlig indsats. Sundhedsplejersken, december.
- Nielsen, H. (1996). 'Fun'ologisk og 'mord'ologisk opmærksomhed - dansklæreren i leg med sproget. Dansk Videnscenter for Ordblindhed*.
- Nielsen, H. (ed.) (1997). Tidlig indsats for læsning - om udvikling af en koordineret, tidlig indsats. Special-pædagogisk forlag.
- Nielsen, H. (2000). Få syn for sagn – om sammenhænge mellem syn og læsning. Læsepædagogen nr. 2, 2000. Landsforeningen af Læsepædagoger.
- Nielsen, H. (2000). Dansk lyd- og bogstavkendskab i børnehaveklassen (Dlb-kendskab). Et iagttagelsesmateriale til vurdering af børns lyd- og bogstavkendskab og skriftsproglige udvikling. (forventes udgivet august 2000).
- Nielsen, H. (2001). Hjemmeside med ordbøger: www.dvo.dk.
- Nielsen, H. (2002). Husk at få ordbøger med i it-rygsækken. I: HIT-bladet, april.
- Nielsen, H. (2002). Sig mig hvilke ordbøger du bruger og... I: Læsning på tværs, april.
- Nielsen, H. (2002). Ordbøger - et samlet overblik. I: Læsepædagogen, nr. 1.
- Schultz, M. F. (2006). Ordblind Inklusion. Dansk Videnscenter for Ordblindhed.
- Schultz, M. F. (2008). Læsemakker – et redskab til læsevejlederen. I: Læsepædagogen, nr. 4
- Schultz, M. F. (2008). Pædagogiske muligheder med Læsemakker. I: Læsepædagogen, nr. 5
- Schultz, M. F. (2008). Midt i en inklusionstid. Kommentar til artikel bragt i Viden om Læsning, 3, og publiceret på: <http://www.videnomlaesning.dk/7/382.aspx> samt i [Nyt om Ordblindhed, 57.](#)

Nyhedsbrev

- Nyt om ordblindhed. Dansk Videnscenter for Ordblindhed. Udkommer seks gange årligt elektronisk. Abonnement er gratis.
- Årsberetning. Dansk Videnscenter for Ordblindhed. Udkommer hvert år.
- Plakat om Dansk Videnscenter for Ordblindhed.
- Basic knowledge about dyslexia. A folder about The Danish Information Centre for Dyslexia.

Rapporter

- Haven, D. (1996). *Læseprojekt for ledige ufaglærte ordblinde. Rapport over projektforsøg hos AOF-Køge*. Dansk Videnscenter for Ordblindhed.
- Haven, D. & Jandorf, B.D. (1995). *Forsøg med intensiv specialundervisning i dansk for voksne med læse-/stavevanskeligheder*. Rapport. Dansk Videnscenter for Ordblindhed, Uddannelsesgruppen i Ballerup og KAD afdeling 5.
- Haven, D. (1997). *Studiebånd til svage læsere. Et projekt om udvikling af studieband til AMU-kurser i erhvervsrengøring*. For Arbejdsmarkedsstyrelsen.
- Haven, D.; Jandorf, B.D. & E. Arendal (2003). *Et skub i den rigtige retning - rapport fra ITMF-projektet Læseby*. www.itmf.dk.
- Haven, D. (2003). *Projekt @lfatec. Et pilotprojekt til undersøgelse og vurdering af effekten af IT-hjælpe midler i forbindelse med undervisning af voksne ordblinde på amtslige kommunikationscentre*. www.hmi.dk
- Haven, D. & Nielsen, H. (2004). *Ordblindhed. Rapport over spørgeskemaundersøgelsen: Kommunale tilbud til ordblinde elever*. Dansk Videnscenter for Ordblindhed.
- Jandorf, B. D. (2003). *Det går bedre med - et udviklingsprojekt på 14 ordblindeefterskoler*. www.dvo.dk
- Jandorf, B. D. (1996). *Ordblindhed i teori og praksis - en efteruddannelse af skolepsykologer og læsekonsulenter*. Dansk Videnscenter for Ordblindhed.

Jakobsen, K. (1996). *Det får ikke lov at styre mit liv. Rapport om udviklingsprojekt: Ønsker og forventninger til undervisningen i 8.-9. klasse hos elever med store læse/stavevanskeligheder*. PPR i Glamsbjerg, i samarbejde med Dansk Videnscenter for Ordblindhed, april.

Schultz, Mia Finnamann (2008): *Projekt Læsemakker. Evalueringsrapport*.
http://www.dvo.dk/fileadmin/Projekt_laesemakker/Endelig_evalueringsrapport.pdf